

PORI
PERUSTURVA

ERO-OPAS

LAPSIPERHEIDEN VANHEMMILLE

Lukijalle	2
Parisuhteen päätyminen	2
Eron juridiikka	3
Vanhemmuus eron jälkeen	4
Lasta koskevat sopimukset	5
Lapsen huomioiminen	6
Palvelut ja tuki	7-10
Kirjallisuutta	11

Lukijalle

Moni asia muuttuu vanhempien erotessa. Ero koskettaa koko perhettä, niin vanhempia kuin lapsia. Vanhemmat tarvitsevat erotilanteessa tietoa ja tukea, jotta heidän toimintansa ja ratkaisunsa olisivat mahdollisimman rakentavia. Hyvin hoidetulla erolla vältetään eron kielteiset vaikutukset ja parhaimmillaan sillä on positiivisia vaikutuksia perheenjäsenen elämään. Oppaan alkuosa käsittelee lyhyesti lapsiperheen eroa parisuhteen päättymisen, eron juridiikan, vanhemmuuden, lasta koskevien sopimusten ja lapsen huomioimisen näkökulmasta. Loppuosaan on koottu erotilanteessa oleville perheille suunnattuja palveluita ja kirjallisuutta.

Parisuhteen päättäminen

Parisuhteen päättymisen taustat ovat moninaisia, mutta sen aiheuttamat tunteet usein samankaltaisia. Eronnut tuntee yksinäisyyttä, turvattomuutta, surua ja vihaa erotessaan puolisoista, joka on ollut oleellinen osa hänen elämäänsä. Parisuhteen päättäminen voi olla mahdollisuus henkiseen kasvuun ja itsetuntemuksen vahvistumiseen. On tärkeää, että vanhemmat huolehtivat omasta jaksamisestaan ja näyttävät lapselle esimerkkiä selviytymisessä. Jos omat voimavarat tai olemassa olevan aikuisverkoston tuki ei ole riittävää, vanhemmat voivat kääntyä ammattiauttajan puoleen.

Eron juridiikka

Avioero laitetaan vireille käräjäoikeuteen toimitettavalla kirjallisella hakemuksella. Hakemuksen voivat tehdä puoliset yhdessä tai toinen heistä. Hakemuksen jättämisestä alkaa kuuden kuukauden harkinta-aika. Avioero astuu voimaan, jos harkinta-aika on päättynyt ja avioeroa haetaan uudella hakemuksella. Avioeroasia raukeaa, jos uutta hakemusta ei toimiteta käräjäoikeuteen vuoden kuluessa harkinta-ajan alkamisesta. Avioeron voi saada ilman harkinta-aikaa, jos puoliset ovat asuneet erillään keskeytyksettä viimeiset kaksi vuotta. Avioeroon riittää asianosaisten päätös. Avioerohakemuksessa vanhemmat voivat sopia myös lasten huoltajuudesta, asumisesta, tapaamisista ja elatuksesta. Tällöin käräjäoikeus päättää lasten asioista vanhempien esittämällä tavalla avioeron yhteydessä.

Avioeron yhteydessä tehdään omaisuuden ositus. Ositus voidaan tehdä sopimusosituksena tai toimitusosituksena, kun harkinta-aika on alkanut. Sopimusosituksessa osapuolet toimittavat osituksen keskinäisen sopimuksen mukaisesti, jonka kaksi todistajaa todistavat oikeaksi. Toimitusosituksessa osituksen toimittaa pesänjakaja, jota haetaan käräjäoikeudesta. Avio-oikeuden perusteella puolisoiden omaisuus jaetaan lähtökohtaisesti puoliksi, mikäli heillä ei ole avioehtosopimusta. Omaisuuden ositusta on kuitenkin mahdollista sovitella.

Avioerossa kumpikin puoliso pitää lähtökohtaisesti oman omaisuutensa ja yhteisen omaisuuden jakamisesta sovitaan. Avopuolisoilla voi kuitenkin olla oikeus hyvitykseen. Todisteena laaditaan omaisuuden erottelukirja, jonka osapuolet allekirjoittavat ja kaksi esteetöntä todistajaa todistavat oikeaksi. Avopareilla on avioparien tapaan mahdollista hakea käräjäoikeudesta pesänjakajaa, jos omaisuuden jaosta ei päästä yhteisymmärrykseen.

Avioero laitetaan vireille käräjäoikeuteen toimitettavalla kirjallisella hakemuksella.

Vanhemmuus eron jälkeen

Vanhemmuus ei pääty eroon. Parisuhteen päättymisestä seuraa kuitenkin muutoksia ja haasteita vanhemmuuteen. Eron jälkeen vanhempien suhde muuttuu yhteistyövanhemmuudeksi, mikä edellyttää keskusteluyhteyttä ja halua toimia yhteistyössä lapsen parhaaksi. Yhteistyö on erityisen tärkeää lapsen kannalta, koska lapsi rakastaa molempia vanhempiaan ja haluaa säilyttää heidät elämässään.

Vanhempien asiallinen ja kunnioittava suhtautuminen toisiinsa suojaavat lasta eron kielteisiltä vaikutuksilta. Lapsi on jätettävä vanhempien välisten riitojen ulkopuolelle eikä lapsen kuullen saa puhua pahaan tai arvostella toista vanhempaa. Lapsi on lojaali molemmille vanhemmilleen ja hänellä on tarve säilyttää hyvä kuva vanhemmistaan.

Lasta koskevat sopimukset

Parisuhteen päättyessä vanhemmat sopivat lasta koskevista asioista eli lapsen huollosta, asumisesta, elatuksesta ja etävanhemman tapaamisesta. Mikäli vanhemmat eivät ole olleet avioliitossa, eivätkä ole sopineet lasten asioista avioerohakemuksessa, vanhemmat tekevät sopimuksen kunnan lastenvalvojan luona tai keskenään. Lastenvalvojan vahvistama sopimus on juridisesti pätevä. Riitatilanteissa vanhemmat saavat apua perheasioiden sovittelusta. Käräjäoikeus päättää lasta koskevat asiat, kun vanhemmat eivät pääse sopimukseen. Myös käräjäoikeudessa on vielä mahdollista saada sovittelua ja osallistua lapsiasioiden tuomioistuinsovitteluun oikeudenkäynnin sijaan. Vanhempien on harkittava oikeusprosessiin ryhtymistä, koska huoltajuuskiistojen on todettu olevan yhteydessä lapsen vaikeaan kriisiin ja pitkäkestoisiin ongelmiin.

Lapsen huoltomuotoja ovat yhteishuolto ja yksinhuolto. Yhteishuollossa molemmilla vanhemmilla on lasta koskeva tiedonsaanti- ja päätöksenteko-oikeus. Lapsen on asuttava virallisesti toisen vanhemman luona. Lapsilisä maksetaan lähivanhemmalle, jonka luona lapsi asuu. Tapaamisoikeuden perusteella lapsella on oikeus pitää yhteyttä ja tavata etävanhempaa. Molemmat vanhemmat ovat velvollisia huolehtimaan lapsen elatuksesta eron jälkeen. Käytännössä se tarkoittaa yleensä, että etävanhempi maksaa lähivanhemmalle elatusapua. Jos vahvistettu elatusapu on elatustukea pienempi, sitä ei ole vahvistettu lainkaan elatusvelvollisen heikon taloudellisen aseman vuoksi tai elatusvelvollinen laiminlyö elatusavun, voi lapselle hakea Kelasta elatustukea. Jos kyseessä on laiminlyönti, elatusmaksu peritään elatusvelvolliselta ulosottotoimin.

Parisuhteen päättyessä vanhemmat sopivat lasta koskevista asioista eli lapsen huollosta, asumisesta, elatuksesta ja etävanhemman tapaamisesta.

Lapsen huomioiminen

Lapsi käy läpi vanhempien erossa monenlaisia muutoksia, menetyksiä ja niihin liittyviä tunteita. Vanhempien ero aiheuttaa hämmennystä ja epävarmuutta. Elämäntilanne tuntuu sekavalta eikä lapsi ymmärrä, mitä perheessä tapahtuu ja miksi. Lapsi tuntee usein häpeää ja syyllisyyttä, joten hänelle pitää kertoa, että ero ei ole lapsen syytä vaan vanhempien päätös. Muutokset pelottavat ja aiheuttavat tunteen turvattomuudesta. Lapsi suree ja ikävöi poissa olevaa vanhempaa ja saattaa olla vihainen vanhemmilleen erosta ja asioista, joista hän on joutunut luopumaan. Jos vanhempien välit ovat olleet ennen eroa riitaiset, lapsi saattaa olla helpottunut.

Lapsi saattaa oireilla psykosomaattisesti tai käytös voi muuttua. Sopeutumisen kannalta oleellista on, miten vanhemmat tukevat lasta erotilanteessa. Vanhempien tehtävä on ohjata lasta ilmaisemaan tunteensa rakentavalla tavalla. Lasta ei saa jättää yksin selviämään, vaikka mitään huolta herättävää ei ilmenisi. Joskus lapsi kantaa huolta vanhemman jaksamisesta, odottaa vanhemman voimaantumista ja reagoi vasta viiveellä erotilanteeseen.

Erosta ja sen syistä kertominen on tärkeää, koska muuten lapsi saattaa tuottaa asioille selityksiä mielikuvituksensa perusteella ja syyllistää itseään. Eroa on käsiteltävä ikätasoisesti välttäen vaikeita käsitteitä ja haastamatta lasta aikuismaiseen ihmissuhteiden käsittelyyn. Leikki ja mielikuvitus ovat lapsen kykyjä käsitellä asioita ja eroon liittyviä asioita voi käsitellä esimerkiksi satujen avulla. Säännöllinen päivärytmi ja arjen rutiinien säilyminen vahvistavat turvallisuuden tunnetta. Lapsi kaipaa erotilanteessa erityisen paljon vanhempien läsnäoloa, mukavaa yhdessä tekemistä, rakkautta, hyväksyntää ja huomiota.

Vanhempien voimavarat voivat olla tilapäisesti vähissä, joten lapsella on hyvä olla myös muita aikuisia, jotka tukevat häntä. Koulun tai päiväkodin ja kodin välinen yhteistyö on tärkeää, jotta lapsi saa tukea myös kodin ulkopuolella.

Lasta ei saa jättää yksin selviämään, vaikka mitään huolta herättävää ei ilmenisi.

Palvelut ja tuki

Porin kaupunki

Perheneuvola

Yrjönkatu 20, 4 krs, 28100 Pori
Ajanvaraus ja puhelinneuvonta ma–pe klo 8–11
Puh. (02) 621 6160

Keskusteluapua lapsiperheille lapsen kehitykseen, perhe-elämään ja parisuhteeseen liittyvissä ongelmatilanteissa. Kriisiapu erotilanteessa, perheasioiden sovittelu, lapsen tukeminen erotilanteessa, erovanhemmuuden yhteistyökysymykset. Palvelut maksuttomia ja luottamuksellisia. Lähetettä ei tarvita.

Perheasioiden yksikkö

Lapsen elatus- huolto ja tapaamisoikeusasiat
Yrjönkatu 15 A, 3.krs, 28100 Pori
Ajanvaraus ma, ke ja to klo 9–12
Puh. 044 701 6188

Lapsen huoltoa, asumista ja tapaamisoikeutta sekä elatusta koskevat sopimusneuvottelut ja sopimukset. Lapsen ja vanhemman välisten tapaamisten ja tapaamisiin liittyvien vaihtotilanteiden järjestäminen valvotusti tai tuetusti. Olosuhdeselvityksen laatiminen käräjäoikeudelle lapsen huoltoa, asumista ja tapaamisoikeutta koskevissa riita-asioissa. Palvelut ovat maksuttomia.

Lapsiperheiden kotipalvelu

Aikuissosiaalityön toimisto
Antinkatu 16 B, 28101 Pori
Lisätietoja ma–pe klo 9–10
Puh. 044 701 6181/sosiaalihoaja Eeva Noitero
eeva.noitero@pori.fi

Kotipalvelua on mahdollista saada hakemalla lapsiperheiden kotipalvelun palveluseleitä. Asiakas maksaa omavastuuosuuden. Lastenhoitoapu, kodinhoitoapu, vanhemmuuden tukeminen, arkirutiinien hallinnassa tukeminen ja perheen toimintakyvyn tukeminen muuttuvassa elämäntilanteessa.

Aikuisten vastaanotto

Maantiekatu 29, 28120 Pori
Ajanvaraus ja puhelinpäivystys ma–pe klo
10.00–11.30
Puh. (02) 621 3509

Psykososiaaliset ongelmat, kriisitilanteet, ihmishuuhdeongelmat, päihde-/mielenterveysongelmat, lyhytaikainen hoito, jatkohoidon tarpeen arviointi. Vastaanotolle voi tulla lähetteellä tai asiakas voi tilata itselleen ajan puhelinpäivystyksestä. Palvelut yli 22-vuotiaille. Palvelut maksuttomia.

Nuorten vastaanotto

Yrjönkatu 20, 3. krs, 28100 Pori
Ajanvaraus ma–pe klo 12.00–13.30
Puh. 044 701 8296

Psykososiaaliset ongelmat, kriisitilanteet, ihmishuuhdeongelmat, päihde-/mielenterveysongelmat, lyhytaikainen hoito, jatkohoidon tarpeen arviointi. Vastaanotolle voi tulla lähetteellä tai asiakas voi tilata itselleen ajan puhelinpäivystyksestä. Palvelut 13-22-vuotiaille. Palvelut maksuttomia.

Porin ev.lut. seurakuntayhtymän palvelut

Perheasiain neuvottelukeskus

Eteläpuisto 10 A, 28100 Pori
Ajanvaraus ja neuvonta ma–pe klo 10–11
Puh. 0400 309 785

Keskusteluapua parisuhteeseen, perheeseen, ihmisuhteisiin ja henkilökohtaiseen elämään liittyvissä ongelmatilanteissa. Maksutonta ja luottamuksellista.

Oikeudelliset palvelut

Satakunnan käräjäoikeus

Tullipuominkatu 5, 28100 Pori
Postiosoite: PL 154, 28101 Pori
Puh. 029 56 46711 (vaihde)
Faksi 0295646712
satakunta.ko@oikeus.fi
Kanslia avoinna klo 8.00–16.15

Lapsiasioiden tuomioistuinsovittelua.

Avioerohakemuksen voi tuoda toimistoon, lähettää postitse, sähköpostitse tai faksata.

Oikeusaputoimisto

Eteläkauppatori 4 A, 7 krs, 28100 Pori
Ajanvaraus puh. 029 566 0550

Oikeudellista neuvontaa ja julkisen oikeusavustajan asianajopalveluita. Oikeusapua myönnetään ilmaiseksi tai omavastuuta vastaan hakijan varallisuuden perusteella.

Muut palvelut

Eron edessä -illat Porissa

www.satakunnanpiiri.mml.fi

- avoimet eroinfoillat eroa suunnitteleville tai jo eronneille perheille
- toteutetaan Porissa yhteistyössä: perheneuvola, perheasioiden yksikkö, käräjäoikeus ja MLL

Suomen Uusperheiden Liitto ry

www.supli.fi

- tietoa uusperheistä
- Voimaa uusperheen arkeen -nettikurssi
- virkistys- ja vertaistoimintaa

Neuvokeskus - valtakunnallinen eroauttamisen osaamiskeskus

www.neuvokeskus.fi

- Vanhemman neuvo -tukiryhmä eronneille Porissa
- sähköinen Vanhemman opas (2013) ja Eroretki
- verkkopalvelu

Miessakit ry:n Erosta Elossa -valtakunnallinen palvelu

www.miessakit.fi/fi/toimintamuodot/erosta_ellossa

- miehille suunnattu eroryhmä Porissa
- keskusteluapua:
- maksuton kriisipuhelin 09 6126 6216 ma–pe klo 9–12 tai sähköposti erosta.ellosa@miessakit.fi

Yhden Vanhemman Perheiden Liitto ry

www.yvpl.fi/tukitoiminta

- maksullinen Eroinfo -puhelinpäivystys 020 774 9800 ma–to klo 10–16, ke 10–19. Eroinfo vastaa kysymyksiin elatusavusta, lapsen asumisesta, huollosta ja etävanhemman tapaamisesta
- virkistys- ja vertaistoimintaa

Elatusvelvollisten liitto ry

www.elatusvelvolliset.fi

- tietoa elatuksesta, lasta koskevista sopimuksista ja juridiikasta
- maksuton neuvontapuhelin 050 514 68 96

Parisuhteen palikat – Suomen ev.lut. kirkon ylläpitämä sivu

www.parisuhteenpalikat.fi

- tietoa parisuhteesta

Kataja-parisuhdekeskus ry

www.parisuhdekeskus.fi

- tietoa parisuhteesta
- monipuolista toimintaa, kursseja ja tapahtumia

Mannerheimin lastensuojeluliitto

www.mll.fi/vanhempainnetti

- tietoa ja neuvoja vanhemmuuteen
- maksuton vanhempainpuhelin 0800 922 77
- ma–ti klo 10–13 ja 17–20, ke klo 10–13 ja to klo 14–20 sekä kirjepalvelu, joihin vastaa vapaaehtoinen tehtävään koulutettu päivystäjä

Väestöliitto

www.vaestoliitto.fi

- tietoa parisuhteesta ja vanhemmuudesta
- nettiluentoja ja -kursseja parisuhteeseen ja eroon liittyen, mm. Miesten erokoulu

Suomen mielenterveysseura

www.mielenterveysseura.fi/fi/mielenterveys

- tietoa mielenterveydestä, hyvinvoinnista ja vaikeista elämäntilanteista selviytymisestä
- valtakunnallinen kriisipuhelin 010 195 202
- arkisin klo 9–7, viikonloppuisin ja juhlapäyhinä klo 15–7

KIRJALLISUUTTA

Aikuisille

Hakaniemi, Katariina (2015) Tahdoin. Reuna Kustantamo ja kirjakauppa Oy.
Stolbow, Marianna (2014) Erosta eteenpäin. WSOY.
Muuraiskangas, Johanna (2013) Kokonainen. WSOY.
Kiianmaa, Kari (2008) Hyvä ero, uusi elämä. Multikustannus Oy.
Linnankoski, Jouni (2008) Erosta Elossa: ero-opas miehille. Miessakit ry.
Mäkijärvi Leena (2015) Kahden kodin lapset: miten tuen lasta vanhempien avioerossa. Dosendo Oy.
Cacciatore, Raisa & al. (2005) Eropohdintoja pikkulapsivaiheessa. Väestöliitto.
Raittilla, Kaisa & Sutinen, Päivi (2008) Huonetta vai sukua. Elämää uusperheessä. Kirjapaja.
Koskela, Riikka (2008) Ero lapsiperheessä. Neuvo-projekti.
Häkkänen-Nyholm, Helinä (2015) 130 kysymystä avioerosta. Readme.fi Oy.
Avomaa, Pentti (2008) Eroajan ABC. Minerva Kustannus Oy.
Ofra Ayalon, Adina Flasher (1997). Ketjureaktio. Vastapaino.

Lapsille

Ylönen, Hilikka (toim.) (2007) Satulaivan matkassa: sadut lapsen apuna vanhempien erotessa. Suomen Kasvatus- ja perheneuvontaliitto.
Tuisku, Katinka (2008) Kuun ja Auringon lapset. Kustannus Oy Pieni Karhu.
Kaskinen, Anna-Mari (2005) Koti kahdessa sydämessä. Kun isä ja äiti eroavat. Kirjapaja.
Tarpila, Johanna (toim.) (1996) Juholla on kaksi kotia: puhutaan avioerosta. Otava.
Niemelä, Sirkku & Kääriäinen, Aino (2008) Millan isä ja äiti eroavat: miten lasta voi auttaa vanhempien erotessa. Suomen Kasvatus- ja perheneuvontaliitto.
Kiianmaa, Kari (2005) Huomenna on paremmin: selviytymisopas, kun vanhemmat eroavat. Jyväskylä: Kehityksen avaimet.
Nivala, Annina & Tonttila, Teea (2010) Kun elämä on revennyt: opas nuorelle vanhempien erotilanteessa. Suomen Kasvatus- ja perheneuvontaliitto.
Wilson, Jacqueline (2005) Kahden kodin välillä. Otava.
Wilson, Jacqueline (2007) Kurja juttu. Otava.